

(na pozadí začíná zpívat folklorní soubor)

Starostka: Ženy prožívají věci víc než muži, to víte.

(na pozadí zpívá folklorní soubor)

Muž z davu: Mně osobně neřekl nic. Chtěl jsem mu říct, že by měli dodávat víc zemědělských strojů.

Obecní správce: A dostal ses k němu vůbec? Obklopili ho novináři a bodyguardi a ti všichni. Nemám pravdu?

Muž z davu: Byla to moje jediná šance... setkat se s mužem na tak vysokém postu jako je prezident.

Žena z davu: Dokonce ani při církevních slavnostech nebývá tolik lidí jako dneska.

(je slyšet projíždějící vůz tažený koňmi, zvuk kopyt)

Reportérka II: Vy jste tady s prezidentem mluvila nejdéle.

Žena v černém: *(mluví lánou polštinou, některá slova pronáší v místním nářečí)* Orodovala jsem za svého manžela. Teď jsem ztratila i syna, takže nevím, jak budu žít. Žádala jsem o větší podporu, ale teď vidím... naše starostka se na mě zlobila. Takže nevím, co bude. Co jestli mi vezme podporu? Byla jsem všude, všude, a myslela jsem si: ať to ví taky On. Přeje lidem, aby měli pěkně zařízené domy, aby dostali dobré důchody a měli všechno. Tak ať pozná, jaký je život v regionu Bialystok. Moc to nepomohlo, ale aspoň jsem mu to řekla a ulevila si.

(praskání škrtačící sirky, vdechnutí kouře)

Muž: V Biolowiezkém lese je cesta, po které jel jednou car. Je tam jedno místo – přesně vím kde. *(kolem projíždí auto)* Jel přes ten les a byl tam jeden chlap, takovej chudák... a stala se tam nějaká nehoda... Nedovolili nám jít blíž. Ale to vím, že kdosi prošel lesem, dostal se na tu cestu, padl na kolena a když přijel car, tak se jeho řidič toho chlápka ptal: Co chcete? Co se stalo? *(muž kouří)* A on, že nemá kde bydlet, že chce tak padesát, sto borovic a ten car mu je pak daroval...

(opět je slyšet zvuk kopyt koně táhnoucího vůz)

Žena v černém: Pojďte sem, něco vám dám. *(volá na drůbež, ozývá se kejhání, psi začínají štěkat)* Puťa, puťa ... Pojď sem, Ašo! Tak, co chceš? *(pes vrčí)* No? *(pes vrčí)* Má mladé. Zatím nevím kolik, nemůžu se k ní přiblížit, protože na mě útočí. *(pes vrčí)* Tak, kdybych jedno přinesla v krabici prezidentovi... Mohl to být dárek. *(pes štěká)* Co? Ne, ne, neboj, nikdo ti je nevezme. Zůstaň, tak a hezky si zalez! Všechno je v pořádku. *(pes štěká)*

Adam Goddard – Steve Wadhams: Změna v hospodaření

(CBS, Kanada 1998, IFC Varšava)

čas: 11:21

Všimli jste si, že tady máme čím dál rozmanitější říčky? V tomto humorném kousku vysvětluje Adamův dědeček Henry Hawes všechny proměny ve farmaření – proměnu strojů, chovu dobytka a inseminaci („Skoncovali jsme s býky!“). Když jeho vnuk, skladatel a zvukový mistr, začne manipulovat s jeho hlasem ve studiu, je z toho dědeček zdrcený. Ale jak říká: „Hlavní věc je, že víš, co děláš.“

Pozn. překl. Značkou /n/ jsou vyznačena místa, kde osoby hovoří z nahrávky, nikoli v autentické přítomnosti ve chvíli natáčení.

Adam Goddard, reportér: Můj dědeček se jmenuje Henry Robert Tyndale Hawes. Ahoj, dědo. Jak se máš?

Henry Robert Tyndale Hawes, dědeček: Jde to.

Goddard: Žije na statku nedaleko Grimsby, Ontario. *(k dědovi)* Něco jsem přinesl.

Hawes: No, tak pojď dál.

Goddard: Ok, jenom vteřinku.

Hawes: Ach jo. Hrozně nerad si zouvám boty.

Goddard: To je dům, ve kterém se narodil.

Hawes: Rozsvítím světlo, je tu nějak šero.

Goddard: Je mu osmdesát devět let.

Hawes: Dneska nějak špatně vidím. Všechno se mi zdá hodně zastřené.

Goddard: Ano?

Hawes: Zkoušel jsem číst noviny lupou. Nefunguje to. Ty pidipísmenka v novinách jsou mizerný.

Goddard: Jo.

Hawes: Myslel jsem, že mi přehraješ tu svoji nahrávku.

Goddard: Jo, přehraju.

Hawes: Kde to máš?

Goddard: Mám to tady. Vzal jsem s sebou i CD. *(jiné prostředí)* Jmenuji se Adam Goddard. Je mi 25 let. Jsem skladatel a muzikant. Mám studio v Torontu. Mimo jiné používám piáno s rozšířenými efekty. Má krásný, překrásný zvuk klasického piana, taky lesní rohy. A jsou tu i zvuky digitálních hodiněk nebo zvuk zaseknutého opékače topinek. Použití nekonvenčních zvuků je zajímavá cesta, jak vnést do hudby nové prvky. Ale nejdůležitější je, že mám v hudbě schované své největší bohatství. Teď myslím svého dědu. Nikdy v mém studiu nebyl, ale jeho hlas tady je. Nahrál jsem spoustu příběhů, které mi vypravoval. Fůru vzpomínek z minulosti. Mám hodiny a hodiny jeho vyprávění.

Hawes /n/: Chtěl bych mluvit... Chtěl bych mluvit o změnách ve farmaření.

Goddard: Dobře.

Hawes /n/: Tím myslím jako... když to šlo z vazačky do kombajnu nebo ze lžice do sila, to všechno byla velká změna. Chtěl bych mluvit o změně... Chtěl bych mluvit o změně.

Goddard: Jak sami slyšíte, má velmi rytmický hlas. Intenzita hlasu, kterou užívá, má spoustu variací v barvě a výšce hlasu. Zjistil jsem, že mluví někde mezi tóninami B a Cis, což je docela zajímavé. Takže jsem udělal kousek v Cis dur, to je tam, kde hovoří o svém otci; a když mluví o změnách v zemědělství, má tendence mluvit v B.

Hawes /n/: Pak se objevil stroj, který poseče kukuřici na poli a nafouká to do nákladáku.

Goddard: Fakt paráda, on je –

Hawes /n/: Stroj.

Goddard: To je F a B a je to zase právě v B, to je perfektní. Slyšíte to? Stroj (*s hudbou*). Paráda.

Hawes /n/: Stroj.

Goddard: Tu, tu. Ok.

Hawes /n/: Tam byli jenom... byli tam jenom dva chlapi. Jeden chlap tahal kukuřici a druhý obsluhoval stroj na poli. Tam, kde předtím bylo potřeba možná dvanáct chlapů. To se rozumí samo sebou, že to je pokrok, eh.

Goddard: Ale pak jsem řekl... víte, zeptal jsem se ho „fakt si myslíš, že je to pokrok?“ A on řekl, „No jo, protože pokud... pokud jde práce dobře, víc se toho udělá.“ A ještě říká: „OK, na té farmě bude pracovat míň lidí. Ale to neznamena, že je tam míň práce, znamená to, že budeme víc vyrábět a to pak sníží cenu potravin.“

Hawes /n/: Jiná věc, kterou bych tady rád vyložil, se týká té – jak oni tomu říkají – inseminace. Založili chovatel-ské organizace, kde chovají různé býky – Holsteiny, Herefordy, Jerseye a tak dále. A sbírají sperma od těch býků a pak... mají chlapíky, říkají jim inseminátoři, a ti můžou přijet a množit krávy. Skoncovali jsme s býky.

Goddard: Jo, ok.

Hawes /n/: Tomu říkám pokrok, eh. To určitě byl pokrok. Umělé oplodnění.

Goddard: Použil jsem bubny... teda plánoval jsem, že je použiju, bum-ka-bum bum-ka. Hm... nejsem si jistý, jestli to tam funguje... asi ne.

Hawes /n/: Průměrná kráva, řekněme, nadojí čtyřicet liber mléka. Přišli s těmi býky a po několika letech zvýšili produkci až na sedmdesát liber. Skoncovali jsme s býky.

Goddard: Myslím, že nejdůležitější pro mě je, že chápe, proč to dělám. Hm... on je základ, je zakladatel rodu (*směje se*). Vždycky si dá křeslo doprostřed místnosti, a právem, podle mě. Chci říct – chtěl bych být jako on, až mi bude tolik let. Vlastně už teď bych chtěl být jako on.

Hawes /n/: Změna... změna... ve farmaření.

Goddard: Jo, ok. (*střih v čase*) Jmenuje se to Změna ve farmaření. A začal jsem tím, že jsem nahrál tvé povídání o změnách ve farmaření.

Hawes: Jo, to bylo, když tady byl ten chlápek s obrázkem.

Goddard: Ne, ne, to bylo něco jiného. To je z jiného nahrávání.

Hawes: Nikdy jsem nic jiného nenatáčel.

Goddard: Jo, už je to nějakou dobu...

Hawes: Hm.

Goddard: Už je to docela dávno.

Hawes: Jo?

Goddard: Tehdy's mi povídal o změnách ve farmaření. Mluvil jsi o změnách, které přináší stroje.

Hawes: Oh jo, jo, jo.

Goddard: Jo. A změny –

Hawes: Jo, jo, jo.

Goddard: A změny... no, víš... umělé oplodnění a jak –

Hawes: No jo.

Goddard: – a jak krávy teď dojí více mléka. A já jsem vzal... víš, že máš velmi melodický hlas?

Hawes: Co?

Goddard: Nevím, jestli si to uvědomuješ, ale máš krásně melodický hlas.

Hawes: (*směje se*) Vždyť neumím vůbec zpívat.

Goddard: (*směje se*) No, nevím.

Hawes: Chtěl bych mluvit o změnách... Chtěl bych mluvit o změnách... Chtěl bych mluvit o změnách... změnách ve farmaření... stroj, když šli z vazačky... stroj do kombajnu... pamatuju to... stroj do vazačky do sila... o ano, všechny velké změny. To skutečně bylo. Všechny ty velké změny. To se rozumí samo sebou, že to je pokrok, eh. Určitě byl. Umělé oplodnění... pokrok... mají chlapíky, říkají jim inseminátoři, a ti můžou přijet a množit tvé krávy. Skoncovali jsme s býky... změna... změna... ve farmaření... někdy nepoužili partu, někdy použili malý traktor... změna... změna... ve farmaření... často se dívím, někdy, jak jsem tu práci stihl udělat... změny ve farmaření... změna ve farmaření jako... ve stájích, eh... tak, pamatuju... pamatuju... když jsem si koupil první kombajn... kukuřice na polích, vypadalo to legračně... dva z nás pracovali... tak... tak... nahradí patnáct... tak... tak... pamatuju... tak... tak... pamatuju... s některými kamarády jsme se hádali... některými kamarády... změna a změna... to je důvod... vyšší produkce udrží cenu v obchodech... co je to... řeknu ti jaký budeš mít užitek... obchody... změna... změna... někdy nepoužili partu, někdy použili malý traktor... změna... změna... ve farmaření... často se dívím, jak jsem to... změna... změna... ve farmaření... změna ve farmaření, jako... změna ve farmaření, jako... změna.

Hawes: To mě teda vzalo.

Goddard: (*směje se*) Jo, to vidím.

Hawes: Ale já tomu nerozumím.

Goddard: Aha.

Hawes: Opakuje se to pořád dokola.

Goddard: Jo.

Hawes: Proč?

Goddard: Proč jsem to tak udělal? To je taková hudební věc.

Hawes: Opravdu?

Goddard: Repetice.

Hawes: Ó!

Goddard: Jo. Chtěl jsem zachytit některé znaky ve tvém hlase.

Hawes: Nevěděl jsem, že něco takového mám, když mluvím.

Goddard: No, je to tak.

Hawes: Hlavní věc je, pokud víš, co děláš.

Goddard: To jo.

Hawes: Jo, takže já jsem takový pokusný králik. (*směje se*). Je to tak?

Goddard: (*směje se*) Správně.

Hawes: Tak to bysme měli a teď už můžeme do chlíva.

Goddard: Tady Adam Goddard se svým dědečkem Henry Hawesem v Grimsby, v Ontariu. Dobrou noc.

Kim Seung-Wall: Chan-woolovy Vánoce

(MBC, Korea 2000, IFC Berlín)

čas: 8:08

Přestože je slepý, Kim Kwang-suk zručně ovládá magnetofon, aby zachytil drahocenné momenty dospívání svého syna. Chan-wool je v první třídě a začíná pochybovat o existenci Santa Clause. Šeptá svému otci: „Nekupuješ mi tajně vánoční dárky?“ Otec: „Ne,“ a směje se. Syn: „Lžeš. Proto se směješ. Ale to je vážná věc, je to důležité.“

/.../

(zapínání a vypínání magnetofonu)

Otec: (hlas ozývající se z vánoční pohlednice) Milý Chan-woole, jakpak ses měl? Ho, ho, uhádneš, kdo jsem?

Jsem zvědavý, jestli mě Chan-wool pozná jenom podle hlasu. Každé Vánoce rozdávám dárky hodným chlapcům a dívkám. Jsem Santa Claus. Slyšel jsem, že Chan-wool byl letos velmi hodný. Proto jsem tady, abych ti dal dárek. Protože ses pěkně učil a jsi hodný kluk. Santa Claus je tady!

Vypravěčka: Otec Chan-woola nahrál tuto pohlednici, když bylo Chan-woolovi pět let.

Můj táta vypadá jako Santa Claus! Chan-wool je hrdý, že jeho otec vypadá jako někdo takový.

Chan-wool: Tati, přestrojil ses ještě někdy za Santa Clause?

Otec: Ano. (*směje se*)

Chan-wool: Mám ještě pořád tu fotku.

Otec: Tenkrát jsem předstíral, že jsem Santa Claus. Nosil jsem červený plášť a červený klobouk a nesl jsem pytel plný balónků, bonbónů a čokolád a rozdával jsem je dobrovolníkům a slepým lidem. A jednou, v obchodním domě, jsem vyvolával, „Dobrý den vespolek, Santa Claus je tady. Hodní chlapci a dívky, kteří chcete dostat dárky, poďte sem.“ Potom děti ječely, „Jéé, Santa Claus, pojďme se vyfotit.“ Rozdával jsem dárky a říkal jsem: „To je pro tebe.“ Pak se na mě jedno děcko tak upřeně dívalo, a tak jsem se ho zeptal: „Proč si mě tak prohlížíš?“ On odpověděl: „Jsi opravdový Santa, nebo falešný? Nevypadáš jako opravdový Santa.“ (*směje se*)

Vypravěčka: Chan-wool je v první třídě. Čím víc se baví s ostatními spolužáky, tím víc začíná o existenci Santa Clause pochybovat.

Chan-wool: Hung-ki nevěří na Santu. Když žil ve Spojených státech, šel Santa kolem jejich domu. Ale ukázalo se, že to byla jeho máma. Nasadila si vousy a snažila se mluvit jako Santa. Ale když se potom sklonila, aby mu dala dárek, vousy jí upadly.

Otec: (*směje se*) Takže to byl falešný Santa, to byla jenom jeho máma. Proto nevěří na Santu?

Chan-wool: Ano.

Otec: Víš, jsou falešní Santové jako ona. A falešní Santové v mateřských školách mají také falešné vousy. Ale to nejsou opravdoví Santové. Oni jen pomáhají tomu skutečnému Santovi.

(hudba)

Vypravěčka: Chan-woolův otec nevidí svému synovi do obličeje, ale přál by si porozumět, co se děje v jeho mysli. Jednou tajně zaslechne Chan-woolovu modlitbu.

Otec: Chan-woole, jaký dárek si budeš přát letos k Vánocům?

Vypravěčka: Chan-wool je zmatený.

Chan-wool: Počkej, tati, já ti to pošeptám. (*šeptá mu do uší*) Nejsi to ty? Nekupuješ mi tajně vánoční dárky?

Otec: Ne. (*směje se*)

Chan-wool: Ty lžeš. Směješ se! To je vážná věc, je to důležité.

Otec: Tak to řekni nahlas.

Chan-wool: Tati, a opravdu to nejsi ty, kdo mi dává dárky do pokoje místo Santa Clause?

Otec: Ne, to nejsem. (*směje se*)

Chan-wool: Tak proč se teda směješ? Viděl jsem tě, když jsem spal. Jsem si jistý.

Otec: Jak si můžeš být tak jistý?

Chan-wool: Protože se směješ. Už vím všechno. Říká se přece, že Santa má všechny dárky nachystané, tak proč chceš slyšet, co chci k Vánocům?

Vypravěčka: Otec zadrží smích. Chan-wool nedůvěřuje svému otci ještě víc zvláště poté, co ho vidí usmívat se.

Chan-wool: Na Vánoce zůstanu vzhůru celou noc.

Otec: Abys viděl, jestli Santa přijde nebo ne? Co když Santa nepřijde, když nebudeš spát?

Chan-wool: Pak doručíš moje dárky ty.

Otec: Proč si to myslíš?

Chan-wool: Protože ty se směješ, tati.

Otec: Copak se nemůžu zasmát bezdůvodně?

Chan-wool: Ale je to divné. Že se mě pořád ptáš, co chci. Myslím si, že to pro mě tajně koupíš a někam to schováš.

Otec: Myslíš si, že jsem to tak dělal každé Vánoce? Proč si to myslíš?

Chan-wool: Prostě když se podívám, jak se usmíváš, tak je mi to jasné.

Otec: Směju se jenom, protože jsi legrační.

Chan-wool: Opravdu?

Otec: Opravdu.

Chan-wool: Přísáhej před Bohem.

Otec: To po mně nemůžeš chtít.

Chan-wool: Stejně v Boha nevěříš.

Vypravěčka: Chan-woolův otec je zarmoucený, protože nemůže svému synovi popravdě odpovědět. Chan-wool je čím dál víc zmatený.

Chan-wool: Tak je to pravda?

Otec: Co má být pravda?

Chan-wool: Je to skutečně pravda? Mohla by to být pravda. Ne. Ano. Ne. Ano. Ne. Ano. Ne. Ne. Ne. *(vzlykání, smích)*

(hudba)

/.../

Pavlica Bajsič – Aldo Gardini: Terra rossa, Terra nera

(pozn. překl. Terra rossa – Červenica: velmi úrodná půda)

(DRS, Švýcarsko 2001)

čas: 4:25

Oblíbený postup mezi tvůrci featurů je hledání kořenů. Tento žánr kombinuje existenciální hledání, chybnou cestu, nečekaná setkání a dobrodružné kouzlo road movie – právě tak jako možnost nalezení toho, co jsme hledali. Pavlica z Chorvatska, skládající postupně rodokmen svých umučených rodičů, hledá někoho s příjmením Mamilovič v malé vesnici na Istrii. Všimněte si toho překrásného místa, když poslouchá „Tichou noc“ uprostřed léta. „Představuji si, že na mě venku čekají sáně, koně nervózně podupávají ve sněhu.“ Existuje lepší způsob, jak si definovat naději?

/.../

Pavlica: Chtěla bych se zeptat, jestli si někdo pamatuje na mého dědečka a pradědečka.

Leticija: Můj bože, kdo to mohl být? Kazalacsovi jsou Italové. Nevím, co vám mám říct. Ráda bych vám je pomohla najít, když je tak usilovně hledáte. Ptejte se, ptejte se všude!

(píseň v kostele – Tichá noc)

Vypravěčka: Venku je sucho a horko, kostel je posvátný a studený. Představuji si, že na mě venku čekají sáně, koně nervózně podupávají ve sněhu.

(ven z kostela, stříh)

Vypravěčka: Zpět do Groznjanu *(pozn. překl.: Groznjan je malé městečko v centrální části istrijského poloostrova, 8 km jihovýchodně od Buje)*. Jsou tři hodiny ráno. Někde na Istrii je ukryt velký kříž. Podle legendy je to v samém středu světa. Všechny dobré věci na Zemi jím procházejí do vesmíru. Pravděpodobně proto má Istrie své dobré víly, všechny oblečené v bílém. Kolem jedenácté hodiny, hodinu před půlnocí nastupují do práce a staví, dokud kohout třikrát nezakokrhá. Aréna v Pule je jejich největším úspěchem. Ale nejsou vždycky tak číperné. Všechny velké kameny ležící na okolních loukách jsou dokladem nemotornosti jedné spící víly, kterou překvapilo třetí kohoutí zakokrhání. Když se to někdy přihodí, její bílý šat se roztrhne a na zem spadne kámen.

Vypravěčka: V autě. Jedu pryč, pryč od černého i bílého, pryč z Istrie. Opouštím krsnici, strige *(pozn. překl.: malé rybky zvané strige se pečou celé na olivovém oleji)*, lidi s nadpozemskou silou a s víly za zády. A pak... nová naděje. Instalátér, který včera přijel do Groznjanu opravit vodovodní trubky, se jmenuje Mamilovič. První osoba s tímto příjmením, kterou jsem potkala. Ale nepochází z Istrie, přestěhoval se sem před několika lety z pohoří Cicarija, které je nedaleko hranic se Slovinskem na severovýchodě.

/.../

Mark Burman: Jak to vidím já

(BBC 2000, IFC Berlin)

čas: 8:26

„Voláme všechny dvanácti až šestnáctileté! Kdokoliv jste, kdekoli žijete. Jestli můžete jíst, spát a dýchat, můžete taky vyprávět svůj příběh. Hledáme někoho, kdo si rád povídá, kdo je pozorný a odhodlaný. Hledáme všechny takové lidi s originálními nápady. Pokud budete vybráni, půjčíme Vám nahrávací zařízení a ukážeme vám, jak ho používat.“ To se ozývá pořád dokola z pořadu „Fresh Air“ na Radiu 4. Výborná myšlenka, jak zaujmout mladé lidi a vyjmout feature z jeho běžných zajetých kolejí. Mladá Tinu trpí vrozeným rozštěpem páteře, bolestivým poškozením zad. V intimním rozhlasovém díáři je však křehká, rozzářená a velmi často veselá, navzdory všemu.

(hudba – znělka Fresh Air)

(zní v podkresu a pak vrcholí)

Ahoj, já jsem Tinu a tohle je můj pořad. Jmenuje se to Jak to vidím já.

(školní atmosféra)

Běžela jsem... Pan Warren, jistě mě zabije, no jo, jdu dost pozdě, utíkej, utíkej, utíkej! Celkem vzato asi nejsem úplně normální dítě. Tím, jak vypadám, jaký mám smysl pro humor a další vlastnosti, které patří k mé osobě. Každý chce pro sebe to nejlepší, takže v tomto ohledu jsem trochu zklamaná nad tím, co se mi stalo. A za ty roky už jsem pochopila, že tyhle závažné, ale specifické problémy svého života musím přijmout. Obejmout své malé „krtčí hromádky“.

Zdá se, že mi byly dány právě proto, abych si díky nim mohla utvořit vlastní svět, který si ochraňuji, a abych se naučila věřit a získala víru. Víru, která je nehmateľná, touhu uchopit něco nedotknutelného a přesto skutečného. Nejspíš byste si mohli myslet, že se proti mně spiknul celý svět. Jsem mladá černá křestanka, to, co lidé nazývají „handicapovaná“. Ale já jsem se rozhodla nazývat to „osobnost“.

Měla bych sedět v hodině ekonomie. Právě jsem přišla zvenku, abych se zaregistrovala, ale ta cesta je vždycky bolestivá, trapná a nepřijemná, protože na mě všichni koukají a já nevím proč. Pardon, ve skutečnosti vím proč..., ale vlastně to nevím. Zřejmě nemají nic lepšího na práci. Pokaždé vyjdu nahoru a je to stejné: všechny oči civí na Tinu. Co jsem sakra udělala, že si tohle zasloužím? Nechodím takhle, protože bych to tak chtěla! Bůh mě prostě tak stvořil a já s tím nemůžu nic dělat. Takže bych velmi ocenila, kdyby mě lidi prostě nechali na pokoji. Vidíte, moje bolest se vždycky otočí ve zlobu. Bolest se vždycky otočí ve zlobu, když je jí už moc. Ozvu se později, protože učitel už tady bude každou chvíli. Radši si utřu slzy, nikdo jiný to za mě neudělá.

Mám něco, čemu se říká skolióza neboli vrozený zadní rozštěp páteře, vlastně se jedná o zakřivení páteře a někdy to dost bolí. Vlastně jsem celý život strávila po nemocnicích. Abych pravdu řekla, už nemám v úmyslu podstupovat žádné další operace. Cítím, že už se nekontroluju, jen nenávidím ty lidi v zelených maskách, ačkoli vím, že mi pomáhají. Prostě nemám ráda doktory, protože jsem je poznala jako někoho, kdo do mě pořád píchá injekce. Když vidím jehlu, jsem úplně ztracená, nejspíš proto, že už mi jich píchli tolik. Nikdy si nezvyknu na injekce. Bolí a každý, kdo říká, že nebolí, tak prostě lže. Nemělo by se to říkat, protože jsou to lži a bolí to.

/.../

Včera mě něco napadlo. Chodím do divadelního kroužku k Anně Sherové. Stojím tam před stovkami lidí a dělám ze sebe hlupáka. Před spoustou lidí, které samozřejmě většinou neznám. Ve skutečnosti nesnáším vystupovat před lidmi. Proč to teda dělám? Jsem ten nejrozpornější člověk, jakého jste kdy potkali.

Ale to jste ze mně udělali vy! Obviňuju vás, ano vás, vás doma! Je to vaše chyba, že jsem taková! Když vejdu do pokoje a lidé se začnou smát, okamžitě si myslím, že je to kvůli mně a nesnáším to. Nebo jdu třeba za skupinou lidí a oni se začnou bavit. Hned si myslím, že se baví o mně. O mně, o mně. Jsem tak paranoidní! Měla bych se jmenovat Tinu Para Adele, Tinu Para Adeniji Adele, Tinu Para nebo Para Tinu, Para Tinu, Tinu Para. A pak si řeknu, sakra, proč z toho dělám drama? Jenom se zesměšňuju. Odpovědi zašlete na pohledici na jméno da-da-da-da, Marylebone High Street 4. Ale to ve skutečnosti není moje adresa, takže to ani nezkoušejte. Víte, čím jsem vždycky chtěla být? Členem Spojených národů (OSN). Chtěla jsem být Kofi Anan, ovšem bez fousů, prosím.

/.../

Poslouchejte tohle, tuhle písničku miluju, to je fakt super, poslouchejte, to napsali přesně pro mě, poslouchejte!
(zesílí rádio a hraje písnička, pak rychle zmizí)

Můj tatínek je „absentující otec“, není to můj tatínek, ale jakýsi chlap, který přispěl k mému narození, nebo možná spíše k mému vyrobení. Je teď v Nigerii a dělá si svoje. Opustil mě, když mi byly tři. Nejsem si moc jistá, co v tom bylo, a nechci nikoho obviňovat. Nevím, jestli to mělo co do činění s mojí mámou nebo s ním, ve skutečnosti mě to moc nezajímá a nebudu zabíhat do detailů. Nezajímá mě to. Ale co mě zajímá, je ten samotný fakt, že mě opustil. Ještě jsem to nepřekonala. Snažím se nějak pochopit, jak k tomu dojde: máš dítě a pak ho opustíš. Snažím se pochopit, co se může odehrát v mysli dospělého člověka, který prostě opustí svoje dítě. To musí být nějaký typ inteligence mimo moje chápání. Já tomu prostě nerozumím.

Říkám si, že je to třeba moje chyba. A pak si říkám: byly mi jenom tři roky, co jsem udělala, že už mě tehdy chtěl někdo opustit? Bude to takhle celý můj život? Lidé opouštějí své blízké prostě proto, že je opouštějí. Nehledají žádné odpovědi, prostě to tak dělají. Cítím to tak, že jsem byla zrazená, cítím se nekompletní, jako že mi něco chybí. Měla bych mít otce, každý má mít přece otce, každý má mít mámu a tátu. Protože pokud nebudete mít mámu a tátu, tak proč to teda Bůh zařídil tak, že je potřeba muž a žena, aby měli dítě. Kdyby ty dva

k tomu nepotřeboval, tak by to zařídil jinak. Vždyť je to jasné, žena a muž spolu vychovávají dítě. Protože kdyby to tak Bůh nechtěl, tak to tak neudělal.

/.../

Sherre Delys: Jarmanova zahrada

(ABC, Austrálie 2001, IFC Sydney)

čas: 10:02

Na větrem zameteném pobřeží Kentu vytvořil filmař Derek Jarman pozoruhodnou zahradu, přímo na-proti Dungeness, skladu jaderného odpadu. Poslední roky svého života strávil v rybářské chatě s přítelem Keithem. Autor akustických kompozicí Sherre Delys zkoumá toto zničené místo s rozházenými mušlemi, kusy dřeva zkroucené větrem a kovy zrezivělé mořským vzduchem. Skladatel Chris Abraham přidává své vlastní jemné a sugestivní doteky. Krásná píseň neodvratného běhu času, zkázy a naděje.

Část I.

(kovová socha a okno rozehrané větrem)

(kroky na oblázcích)

Keith: Je to dřevěný dům, vytvořený z torza lodě, natřený černým térem.

(elektrické piano)

Zepředu to vypadá trošku jako dětská kresba domu.

(opakující se padání kamenů, cinkání kovů)

Dvě malá okna, malé dveře uprostřed a zcela mimo je komín. Jmenuje se to „Prospero's Cottage“, Prosperova cha-
ta, poslední místo. Když se sem Derek přestěhoval, jedna z prvních věcí, které udělal, bylo to, že zlomil Pro-
sperovu hůl z Bouře. Prostě si ji položil přes koleno a rozlomil vedví. Prospero došel klidu, může si teď odpo-
čívát. A Prospero klidu došel.

(šelest bonsají, okno si hraje ve větru)

Tohle jsou ty nejvyšší vrcholky z celého okolí (daleko na míle všude kolem). Tady v Dungenessu nejsou vůbec stro-
my a všichni ptáci užívají tyhle hole jako náhrady stromů.

(okno si hraje ve větru, padající kameny, cinkání kovů)

Na stromech popínavky, mucholapky, zvláštní věci a všechny říkají: tohle je moje teritorium.

(padající kameny, cinkání kovů)

Copak to tady máme? Velký kus řetězu ze člunu.

Je to velmi těžké, ta nejtěžší věc, sotva ji unesu a přitom to ohraničuje a chrání tady ten kosatec uprostřed.

(padající kameny, cinkání kovů)

Představte si všechny ty pachy a vůně. Zvlášt s Derekem, který ztrácí zrak a prochází se kolem toho všeho. Le-
vandule a santálové dřevo.

(smích) Tady je báseň. Báseň na domě. Je to zpuchřelé a deformované vlivem počasí, takže to nejde přečíst.

(padající kameny, cinkání kovů, kroky)

Ó bože, to je tak krásné.

Keith: Je to naprosto zpuchřelé, lidé to vyhazují... podívejte, jako tady, vyhodí to přes zeď.

Sherre: Vypadá to spíš jako sušené houby nebo něco takového.

Keith: Jo, něco takového. Je to krásné, jak je to natřené tím térem. Ale trvalo to roky. Přece jen to nějaký čas vezme.

(elektrické piano, bonsaje šelestí, okna hrají ve větru, kovové sochy taky hrají)

Keith: Všude, kam jdu, vidím práci a úsilí. Celý náš život je zmapovaný v práci na této zahradě. Třeba támhle je
hodina mého života, támhle jsou tři hodiny mého života.

Je to jedno z prvních míst, které jsme proměnili. Ploty jsme udělali z železných tyček, které byly zašroubova-
né do země a na konci zakroucené. Našli jsme jich támhle vzadu velkou hromadu. Převrátili jsme je, takže ty
spirály teď trčí do vzduchu. A jsou tak trochu jako úponky. *(kameny, kovy, piano)*

Bylo tady takové pravidlo, že si nemůžeš koupit dům, když nemáš loď. Tím pádem byl člun úzce spojen
s domem. Tak jsem ho jednoho dne dotáhnul z pláže a dal jsem ho sem. A pomaličku ho nechávám zteřet.

Čekám, až se pomalu rozpadne.

(kameny, kovy, piano)

(kovy, kroky)

V Japonsku jsme jednou zašli do úžasné bambusové kaple. A ty bambusy vydávaly fantastický syčivý zvuk
a průvodce nám řekl, že to syčí duchové. My tu máme takovéto triangly, které, když zafouká vítr, dělají takový...
zvonivý hluk.

(kovy – část Romance Roberta Schumanna z „Faschungsschwank aus Wien“, op. 26)

Je to připomínkou té scény v Sebastione, kde muž sedí, kolem projde ovce a zvoní zvonky.

(kroky v oblázcích, vítr, kovy utichají, ticho)

Část II.

(vítr a okno, tikot hodin, kroky na dřevěné podlaze)

Keith??? Mám zastavit ty hodiny?

(maličký žabí zvoneček)

Zařídím, aby odbíjely.

(elektrické piano)

Jste připraven?

Nastavím je tak, aby odbíjely.

Budou bít, až budou chtít.

(šfourání v hodinovém mechanismu)

Tady máme tu malou součástku, tohle točítka. Zatáhneš za to...

(začíná písnička „Setkání vod“)

Howard: Slyšel jsem už dřív, jak odbíjely. Je to ten nejkrásnější zvuk.

Keith: To jo, ale zároveň je to k zešílení – odbíjejí si, kdy se jim zachce a kolikrát se jim zachce.

(píseň pokračuje, vítr hraje v okně, otáčející se kameny)

Derek u sebe nosíval malinkou plechovou žabku. A to bylo fakt užitečné, protože jsem ho mohl ve tmě kdykoli najít – často se totiž ztratil. A mohl jsem přesně říci, ve kterém pokoji zrovna je.

Japonské slovo pro žábu je stejné, jako výraz pro „jdi zpět“, což má stejný význam jako slovo „osvobod se“.

(píseň pokračuje, vítr hraje v okně, elektrické piano, padající otáčející se kameny)

Co víc mám říci? Je příznačné, že takhle chata byla postavena jako rybářská a teď bude znovu používaná rybáři.

Je to tak, jak to má být. Umělcům odebrána, rybářům předána.

(padající otáčející se kameny, žabí zvoneček, vítr, padání do ticha)

Část III.

(žabí zvoneček, kovové sochy hrají ve větru, racek)

Keith ??? Na dveře zaklepal můj soused, chtěl, abych s ním nakrátko odešel, protože mu chybí posádka. A už jsou to čtyři roky. Viděl jsem tu krásné věci, úžasné – třeba cosi, co se obvykle nazývá denní hvězda. To je druh mořské hvězdice s dvanácti nohama.

(projede auto)

A nevěřím, že by ji někdo označil jako „obyčejnou“, protože je to ta nejneobyčejnější krása... její základní strukturou je fraktál. A když se zahleďš dovnitř, zatočíš se v téhle oranžové a žluté věcičce.

(ocelové sochy hrají ve větru)

Tak se díváme na věci zvenčí.

(kroky v oblázcích, údery dřeva, rytmus vln a piana)

Natalia Kestecher: Polapená

(ABC, Austrálie, 2001, IFC Sydney)

čas: 10:08

Temný příběh o ženě, která trpí obsesí z filmů The Sound of Music a Von Trapp family a několika dalšími rakouskými libůstkami. Pak si všimne, že moderní historie Rakouska už není jen jablečný štrúdl, zpívající chůvy a šťastné blondaté děti. Pokouší se vyléčit sebe samu odvážnou terapií, spočívající v averzi a vyvolání nechuti. Konečně přijíždí do Salzburgu a absolvuje cestu po stopách filmu The Sound of Music. Překoná taková nadměrná dávka její závislost? Brilantní přídržlé vyprávění a vynalézavá hra na vrub pánu Rodgerse a Hammersteina.

/.../

Vypravěčka: Mám tajemství. Něco, o čem nikdo neví. Kromě vás. Už za okamžik.

Nicholas Hammond: Jsem Nicholas Hammond a před mnoha lety jsem hrál Friedricha von Trappa ve filmu The Sound of Music.

Vypravěčka: Chápejte, stydím se. Je to závislost. Ne, žádné drogy, nebo gambling... ještě to tak! Je to mnohem horší, více zahanbující.

Nicholas Hammond: Zdá se, že se ten film lidem pořád líbí. Dokonce existují celé rodiny, které na to dílko nadšeně koukají.

Vypravěčka: Moje závislost mi z života učinila fantastický svět, zabydlený usměvavými blondýnami, které na mě povykují. Asi takhle. *(jódlující blondýny)* Je to jediný vztah, který mám. Intimně žiju s fantastickými blondýnami. A vypadá to, že se to hned tak nezmění. Totiž – já to nechci změnit. Nechci. A to je vlastně důvod, proč o tom tady mluvím. *(jódlující blondýny)*

/.../

Vypravěčka: Jeviště. Pokouším se vyměnit jeden fantazijní svět za jiný. *(hraje flamenco)* Jela jsem do Španělska studovat flamenco. A zamilovala jsem se do učitele tance. *(kastaněty)* Ale za nějakou dobu mě ten Španěl hodil přes palubu. A tanečník flamenca utekl s baskickou mažoretkou. *(flamenco)* Zůstala jsem tam ještě nějaký čas. Společnost mi dělalo jen video, které jsem si pro jistotu vzala s sebou. *(SFX video hraje, zní The Sound of Music)* Bylo to absolutně v háji. Už jsem nemohla dál. Bez Rakouska. Bez své Rodiny. Bez svého drahého Kapitána. Tak se stalo, že se má neškodná fantazie proměnila v noční múru. Musela jsem zpátky do Rakouska znovu navázat své fantazijní nitky.

(SFX se vypíná, zvuk letadla, zvonkohra)

Mix: (zvukově-hlasová koláž) Čisté, krásné, perfektní, bez poskvrnky, lidé jsou bez poskvrnky, auta jsou bez poskvrnky. Všechno je čistoučké.

Vypravěčka: Vy chcete vlastně sólovou jízdu, že? Chcete si zřejmě cestou zpívat sám, že?

Průvodce: Jistě. Vždycky doporučuji zpívat si sólově a o samotě. Je to jedna část cesty, kdy můžete oddělit lidi, kterým jinak naprosto vyhovuje být pospolu v autobuse. Ale jde o ty lidi, kteří během cesty neustále bojují mezi sebou a taky sami se sebou. Mám zpívat? Nebo ne? Jsou tady se svou novou láskou, se svojí maminkou, s kýmkoli, a je jim nepříjemné se více otevřít. Přitom po tom velice touží. A tak si většina lidí zpívá jen společně s ostatními. Celý autobus si pobrukuje s sebou.

(SFX kroky v domě)

Vypravěčka: Takže v tomto pokoji... ale nebudete je brát všechny sem nahoru, že ne? Chtěla jsem vás totiž požádat, abyste tady zazpíval ten song – „Mé věci nejmilejší“.

Průvodce: Ale jistě.

Vypravěčka: Říkala jsem si, že když jsme tady v pokoji, že bychom si to mohli zazpívat...

Průvodce: Budete zpívat... Mariin part?

Vypravěčka: Ano. (zpívají) Deštík na Rosu a chloupky, vousky na kočičku/

Průvodce: Zářící měděnou konvici a teplé vlněné palčáky/

Vypravěčka + Průvodce: Hnědý papírový balíček se strunami/ To je jen pár mých oblíbených věcí.

Vypravěčka: Není to báječné? Že si tu můžeme takhle zpívat!

Průvodce: Můžete zpívat ještě víc, je to lepší než zpívání ve sprše.

Vypravěčka: Da-dah, da-dah, da-dah.

Průvodce: Přesně tak.

Vypravěčka + Průvodce: (zpívají) Dívky v bílých šatech s modrými saténovými třapci/

Průvodce: Sněhové vločky mi padají na nos a na řasy/ Stříbrná bílá zima se rozpouští do jara/

Vypravěčka: To jsou mé věci nejmilejší.

Průvodce: V tom refrénu jste dobrá!

Vypravěčka: Da-dah, da-dah... Fajn. Pojďme se podívat do vedlejšího pokoje.

Průvodce: (kroky) Dobře.

Kronikář (záznam z filmu): Řekněme, že nastává kompletní revize a rekonstrukce extrémní pravicové nacionalistické strany, dokonce extrémnější, než proklamuje Haider. Domnívám se, že první, kdo by v tom případě nasedal do autobusů, vlaků nebo nákladáků, by byli Romové, Turci, lidé, kteří hledali a stále hledají pomoc. Cizinci.

Vypravěčka: Tak to jsem přehnala. Hltala jsem Salzburg a všechno, po čem jsem toužila. A spolu s tím jsem zhltila i leccos, s čím jsem nepočítala.

Mix: Krásné, perfektní, lidé bez poskvrnky, auta bez poskvrnky, všechno bez poskvrnky, všechno čisté, čistoučké. (zvukový mix, sekvence noční můry – jódlování, hodiny s kukačkami atd., pak zvuky jako při zvracení)

Vypravěčka: Říkáte, že mě to vyléčilo... Zřejmě máte pravdu. Už nefantazírují o Kapitánovi, nechci být blondýnkou ani Rakušankou, ani nikým jiným z toho starého haraburdí. Místo toho mám teď ovšem noční můru. Naplňuje mě panickým strachem, v lepším případě marností. Pouhá zmínka o té Rodině mě rozechvívá. Když slyším písně z toho filmu, zvracím. A nevěřím, že bych ho kdy chtěla vidět znovu. Místo toho mám teď vztah s opravdovými lidmi.

Mix z filmu: Ahoj zlato, jsem doma!

Vypravěčka: S lidmi, kteří nejsou blondatí.

Mix z filmu: Co je k večer?

Vypravěčka: Ano, jsem vyléčená. Ale upřímně řečeno, teď mi chybí ta vášeň. Proč vlastně žiju?

Archivář (film, Dokonalá Matka): Ty zdi tady nestojí proto, aby odstranily problémy. Musíte se tomu postavit tvář v tvář. Musíte žít život, pro který jste se zrodila.

Vypravěčka: Přála bych si, abyste mi pomohli vrátit se zpět.

(píseň, Přejdou všechny hory)

Kari Hesthamar: Norsko už nikdy víc

(NRK, Norsko 2002, IFC Záhřeb)

čas 12:44

„Za posledních dvacet let jsem byl doma dvakrát, dohromady všehovšudy šest týdnů. A posledně jsem se zapřísáhl, že už se tam nevrátím.“ Kjell Arne žije v Antverpách a je jedním ze šedesáti tisíc norských námořníků, kteří v šedesátých letech opustili domov jako patnáctiletí kluci. Mnoho z nich se už do své vlasti nikdy nevrátilo. V přístavu dnes existuje malá norská kolonie. Pořad Norsko nikdy více se nese na vlně hluboké melancholie. Staří námořníci, kteří skončili svou cestu kolem světa v antverpském přístavu, rekapitulují svůj život a přemýšlejí, zda udělali dobře, když se rozhodli spojit svůj život s mořem. S velkou mírou důvěrnosti se Kari Hesthamar dozvěděla víc, než na co se ptala.

(kroky)

Průvodce: Antverpy byly v poválečných letech pro norské námořníky jedním z nejpobulárnějších měst. Belgické přístavní město mělo norskou přepravní kancelář a Norové ve své čtvrti drželi při sobě. Mnoho norských obchodních námořníků, kteří se usadili v Antverpách, tam i zůstalo.